

Frederik Marijat

**KAKO NAPISATI POMODNI ROMAN/
KAKO NAPISATI LAŽNI PUTOPIS**

preveo sa engleskog: Vladimir Živanović

KAKO NAPISATI POMODNI ROMAN

Scena – odaja u Linkolnovoju krčmi. Artur Ansar za praznim stolom, naspram njega je njegova perika na stalku. Baca očajan pogled na svog sadruga i priča sam sa sobom.

Da, eto tebe, „sadruga u mojim naporima, mojim osećajima i mojoj slavi“.¹ Nismo mi dobro upareni, jer nikad nismo dobili nijednu parnicu. Pa, uz izveštavanje komori, pisanje za godišnjake i džepne knjige, moći ću da pokrijem sva potraživanja, osim onih za krojačeve usluge; i, budući da je njegov račun tako tipično poduži, verujem da ću uspeti da ga rastegnem do sledećeg roka, dokle ću nadam se uspeti da ispunim svoj obavezu prema g-dinu K, koji mi je poručio pomodan roman iz pera „aristokrate“. Ali kako ću ja, koji nikad za života nisam kročio u aristokratsku vilu, i koji ne znam ni za drugi dvorac osim dvorane Kraljeva stola², završiti taj zadatak? Ne znam ništa više od sadruga nasuprot mene, koji deluje tako blaženo glup ispod moje časne perike. Govorimo

1 Citat iz drame „Pisaro“ (1799) R. B. B. Šeridana, koja je napisana kao adaptacija „Španca u Peruu“ (1796) Augusta fon Kocebua.

2 Kraljev ili Kraljičin sto (King's Bench) je naziv za građanski sud u Engleskoj.

li o uličnoj kapiji, lakeju, portiru ili kočiji, to mogu izvesti dovoljno dobro; ali šta se događa unutar kapije, sasvim mi je strano. Nikad se neću iskobeljati iz prvog poglavlja; ali, krojačev se račun mora platiti. (Kucanje od izvan.) Uđite, sluga sam pokoran.

Ulazi Barnstejpl.

Barnstejpl: Srećan Vam Božić, Arture.

Ansar: Sedite, dragi prijatelju, ali nemojte mi se podsmevati sa srećnim Božićem. Odavno nas je on napustio. Odgovorite mi ozbiljno: mislite li da je moguće čoveku da opiše ono što nikada nije video?

Barnstejpl (pridižući štap ka bradi): Kako, pa moguće je; ali ne bih odgovarao za to da će opis biti posve tačan.

Ansar: Ali pretpostavimo da čitaoci nikada nisu videli to što se opisuje?

Barnstejpl: Pa onda će biti beznačajno da li je opis tačan ili ne.

Ansar: Skinuli ste mi teret sa srca, ali još uvek ne osećam olakšanje. Uposlen sam da opskrbim K-a sa pomodnim romanom.

Barnstejpl: Šta podrazumevate pod tim pomodan roman?

Ansar: Odista je teško reći. Njegove su odrebe bile da to mora biti „pomodan roman u tri toma, a da svaki tom ima barem trista stranica.“

Barnstejpl: Što će reći, na Vama je da mu pomognete da ga nametne javnosti.

Ansar: Nešto vrlo slično tome, bojim se; i još je dogovoreno da ga naduvamo kao da ga je izašao ispod pera visokotalentovanog aristokrate.

Barnstejpl: Ne bi to trebalo da radite, Ansare.

Ansar: Tako mi kaže i savest, ali krojačev račun kaže – da; a to je stvar bez i trunke savesti. Samo pogledajte ovamo.

Pokazuje dugačak račun.

Barnstejpl: Pa, moram priznati, Ansare, da je to dobar izgovor. Nužda nauči i babu igrati; ali sposobni ste za bolje stvari.

Ansar: Svakako se ne osećam izuzetno sposobnim u ovom slučaju. Ali šta mi je činiti? Čovek ne pristaje ni na šta drugo – i kaže da publika ne želi čitati ništa drugo.

Barnstejpl: To će reći da, čim je jedan nadareni pisac zasenio javnost svojim osobenim stilom i zaslugama,

i uspostavio, tako da kažemo, školu za neofite, njegova popularnost mora biti narušena od imitatora dostojnih prezira. Dovoljno je otkriti da tuđe šljokice, ako se mogu nabaviti jeftinije, podvaljuju javnosti umesto njegovog zlata pa da čoveka dovede do ludila; a što je još gore, da većina javnosti i ne uočava razliku između metala i legure. Zna li, Ansare, da ćete, ako poduzmete ovaj posao, zaista naškoditi ugledu izuzetno nadarenog čoveka?

Ansar: Hoće li mi on platiti krojačev račun!?

Barnstejpl: Neće; usudio bih se reći da on ima dovoljno da plati svoje račune. Šta Vaš krojač kaže?

Ansar: On je okoreli reformista, koji izjavljuje da 1. marta mora dobiti isplatu, samo isplatu i ništa osim isplate – potpisanu mojim imenom. G-din K. 10. februara takođe očekuje roman, ceo roman i ništa osim romana, i to mora biti pomodan roman. Pogledajte ovo, Barnstejple. (Pokazuje mu krojačev račun).

Barnstejpl: Vidim kako stoje stvari. On „siromaštvu tvom plaća, a ne tvojoj volji“.³

Ansar: Prema tome, s Vašim dopuštenjem, ja moram
3 Citat iz „Romea i Julije“, prevod Ž. Simić i S. Pandurović, prema: Šekspir, V, Tragedije, Narodna knjiga, Cetinje 1957.

platiti svoj račun (poklanja se).

Barnstejpl: Dobro, dobro, mogu Vam pomoći: nema ništa teže nego da se napiše dobar roman, i ništa lakše nego da se napiše loš. Kad bih podlegao tom iskušenju, mogao bih Vam napisati tuce takvih svake proste godine, i trinaest, možda, u prestupnoj. Stoga oterajte taj tmurni božićni oblak sa svog čela; prestanite glodati pero s pogrešnog kraja i prionite na posao. Imam sat vremena za Vas.

Ansar: Zahvaljujem Vam se. Vaš mi slobodan čas može spasti mnogo slobodnih dana. Pažljivo slušam – nastavite.

Barnstejpl: Prvo što moramo razmotriti je tempus, ili vreme; zatim locus, ili mesto; i na kraju dramatis personæ i tako, poglavlje po poglavlje, sazidaćete roman.

Ansar: Sazidati!

Barnstejpl: Da, zidaćete; zadate su Vam dimenzije, a enterijer je ostavljen Vama da dekorišete. Prvo, uvod. Pretpostavimo da predstavljamo junaka u njegovom garderoberu. Imamo već nešto tome podobno u Pelamu⁴; pa ako ne možemo prepisati njegove vrline, moramo njegove osobenosti. Uostalom, uvek je 4 Roman barona Edvarda Bulver-Litona iz 1828. godine.

delotvorno: garderoberi ili budoari tobožnjih velikana uvode prostake u misterije, u čemu oni uživaju.

Ansar: Ne može biti bolje.

Barnstejpl: Onda, po pitanju vremena; pošto je junak još u postelji, hajdemo reći da je četiri sata popodne?

Ansar: Ujutru, mislite.

Barnstejpl: Ne, popodne. Dopuštam da pomodni mladići u svakodnevnom životu ustaju manje-više u isto vreme kad i drugi ljudi; ali u pomodnom romanu, Vaš pravi aristokrata nikad ne ustaje rano. Sama pomisao na to će naterati ženu nekog trgovca da prevrne očima. Tako počnite. „Bilo je oko trideset i tri minuta posle četiri, posle podneva-.“

Ansar: Minut – do u minut!

Barnstejpl: „Kada je fino izvajani plemeniti Augustus Buveri-“

Ansar: Izvajani!

Barnstejpl: Da, velikani su uvek izvajani; obični ljudi su samo izliveni. – „Dakle, kada je fino izvajana glava plemenitog Augustusa Buverija još uvek beše položena na uzglavlje u svilenoj jastučnici. Njegove